

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ), účinný od 1. 1. 2014

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php>

§ 1

(1) Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.

(2) Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

§ 2

(1) Každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec, se zásadami, na nichž

spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.

(2) Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.

(3) Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.

§ 3 odst. 2

(2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že

a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,

b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,

c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,

d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,

e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a

f) nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.

§ 4 odst. 1

(1) Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.

§ 5 odst. 1

(1) Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

§ 6

(1) Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.

(2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.

§ 7

Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.

§ 8

Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

§ 13

Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

Občanský zákoník dále definuje osobu fyzickou a právnickou a jejich právní jednání.

Právní osobnost člověka – od narození do smrti. Práva může mít i nenarozené dítě (např. právo dědit) pokud se narodí živé.

§ 30 Zletilost

(1) Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.

(2) Před nabytím zletilosti se plné svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství.

Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

§ 31

Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.

Nutný souhlas soudu k úkonu nezletilce např. nákup/prodeje nemovitostí, uzavření určitých smluv či ukončení určitých smluv (např. zástavní smlouva, ukončení smlouvy o stavebním spoření na jméno nezletilce, apod).

§ 37 Přiznání svéprávnosti

(1) Navrhne-li nezletilý, který není plně svéprávný, aby mu soud přiznal svéprávnost, soud návrhu vyhová, pokud nezletilý dosáhl věku šestnácti let, pokud je osvědčena

jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a pokud s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého. V ostatních případech soud vyhoví návrhu, je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého.

Právní osoba - právní osobnost od svého vzniku do svého zániku.

Nejdříve je třeba právní osobu založit:

- zakladatelským právním jednáním (založení s.r.o., akciové společnosti, spolku, SVJ – společenství vlastníků jednotek, nadace, apod.),
- zákonem (např. ČNB),
- rozhodnutím orgánu veřejné moci,
- popřípadě jiným způsobem, který stanoví zákon

Právní osoba vznikne a začne právně jednat až okamžikem zápisu do veřejného rejstříku (prim. obchodní rejstřík), nebo k datu účinnosti zákona (je-li založena zákonem) či od jiného okamžiku určeného zákonem či rozhodnutím orgánu veřejné moci.

Pozor – i spolek (např. sportovní, zájmový, apod.) musí být založen a zapsán do veřejného rejstříku (obchodní rejstřík) a rovněž v případě zániku spolku musí být provedena likvidace spolku a výmaz z obchodního rejstříku.

§ 489

Věc v právním smyslu (dále jen "věc") je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.

§ 493

Lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny, nejsou věcí.

§ 494

Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.

§ 496 Věci hmotné a nehmotné

(1) Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu.

(2) Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.

§ 498 Nemovitě a movité věci

(1) Nemovitě věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovitě věci prohlásí zákon.

(2) Veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité.

Pozn. I třeba ochranná známka nebo patent je věc, to movitá a nehmotná. Takže i pro dispozici s ochrannou známkou platí obecně stejná pravidla, jako pro nakládání s movitou věcí (určitá specifická pravidla mohou stanovit pro konkrétní věci, třeba právě ty ochranné známky, zvláštní zákony).

Převod vlastnického práva k movité věci (např. kupní smlouva, směna, dar):

- a) předáním věci při uzavření ústní smlouvy,
- b) uzavřením písemné smlouvy bez předání movité věci v okamžiku platnosti a účinnosti smlouvy (např. kupní), movitá věc je předávána dodatečně

Převod vlastnického práva k nemovité věci (např. kupní smlouva, směna, dar):

- obligatorně písemná forma,
- Je-li nemovitost evidována ve veřejném seznamu (katastr nemovitostí), pak kromě písemné formy (s ověřenými podpisy) je třeba rovněž rozhodnutí o povolení smlouvy k vkladu do katastru nemovitostí

§ 419

Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.

§ 420

(1) Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

(2) Pro účely ochrany spotřebitele se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

Právní jednání

§ 545

Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.

§ 546

Právně lze jednat konáním nebo opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednající osoba chtěla projevit.

Uzavření smlouvy: setkání nabídky a akceptace nabídky

§ 555 odst. 1

(1) Právní jednání se posuzuje podle svého obsahu.

§ 556

(1) Co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.

(2) Při výkladu projevu vůle se přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany

následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přiřkládají.

§ 557

Připouští-li použitý výraz různý výklad, vyloží se v pochybnostech k tíži toho, kdo výrazu použil jako první.

§ 558 odst. 1

(1) V právním styku s podnikatelem se výrazu připouštějícímu různý výklad přisoudí význam, jaký má v takovém styku pravidelně. Není-li však druhá strana podnikatelem, musí ten, kdo se toho dovolává, prokázat, že druhé straně musel být takový význam znám.

§ 559

Každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem.

§ 560

Písemnou formu vyžaduje právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší.

§ 562

(1) Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby.

(2) Má se za to, že záznamy údajů o právních jednáních v elektronickém systému jsou spolehlivé, provádějí-li se systematicky a posloupně a jsou-li chráněny proti změnám. Byl-li záznam pořízen při provozu závodu a dovolá-li se jej druhá strana k svému prospěchu, má se za to, že záznam je spolehlivý.

Pozor – při uzavírání smluv ústní formou (nebo konkludentně) vznikají problémy s dokazováním, např.:

- že byla tvrzená smlouva vůbec kdy uzavřena,
- jaké byly smluvní strany,

- co mělo být obsahem tvrzené ústní smlouvy, apod.

Např. faktura sama o sobě nepředstavuje doklad o uzavření smlouvy (jen účetní doklad)

Při písemných smlouvách pozor, aby byla v textu vyjádřena určitě a správně vůle jednajícího.

§ 565

Je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu zjevně podepsala, nebo proti jejímu dědici nebo proti tomu, kdo nabyl jmění při přeměně právnické osoby jako její právní nástupce, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána.

§ 567

Veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla.

§ 568

(1) Je-li nějaká skutečnost potvrzena ve veřejné listině, zakládá to vůči každému plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny, jakož i o skutečnosti, o níž původce veřejné listiny potvrdil, že se za jeho přítomnosti udála nebo byla provedena, dokud není prokázán opak.

(2) Zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovém projevu vůle. To platí i v případě, že byl podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví zákon.

§ 574

Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.

Absolutní neplatnost právního jednání:

- objektivně se přičí dobrým mravům,
- právní jednání, které odporuje zákonu,
- právní jednání, jehož předmětem je nemožné plnění,

- právní jednání zjevně narušující veřejný pořádek,
- právní jednání s nikoli plně svéprávnou osobou, ke kterému není způsobilá (bez předchozího schválení soudu absolutně neplatné, např. koupě nemovitosti nezletilým),
- právní jednání osoby jednající v duševní poruše, která ji činí neschopnou právně jednat, pokud je právní jednání pro ni nevýhodné (pokud je výhodné, je platné),
- právní jednání neplatné pro nedostatek formy
  - jestliže zákon stanoví povinně písemnou formu (např. kupní smlouva na nemovitost zapsanou v KN, uznání dluhu, apod.), nedodržení zakládá absolutní neplatnost
  - jestliže je písemná smlouva dohodnuta stranami a je porušena, možnost dodatečně zhojit

Relativní neplatnost právního jednání

§ 586

(1) Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba.

(2) Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.

Relativně neplatná právní jednání

- jednání v omylu o podstatné okolnosti, kdy omyl vyvolala druhá jednající strana,
- pohrůžka násilím či jinou výhrůžkou nutící stranu k jednání,
- vyvolání lsti při uzavření smlouvy,
- nedodržení smluvně dohodnuté formy jednání,
- jednání jednoho z manželů za jiného bez jeho souhlasu u věcí nad rámec běžné správy, apod.

Pokud se oprávněná osoba nedovolá včas (v promlčecí době) relativní neplatnosti právního jednání, pak se její nárok promlčí!

§ 609

Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.

§ 610

(1) **K promlčení soud přihlédne, jen namítne-li dlužník, že je právo promlčeno.** Vzdá-li se někdo předem práva uplatnit námitku promlčení, nepřihlíží se k tomu.

(2) Jsou-li si strany povinny vrátit, co nabyly podle neplatné smlouvy nebo ze zrušeného závazku, přihlédne soud k námitce promlčení, jen pokud by promlčení mohla namítnout i druhá strana. To platí i v případě, že bylo plněno na základě zdánlivého právního jednání.

§ 611

Promlčují se všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Jiná práva se promlčují, pokud to zákon stanoví.

§ 612

V případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva se promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech.

§ 613

Právo na výživné se nepromlčuje, práva na jednotlivá opětuující se plnění však promlčení podléhají.

§ 614

Nepromlčuje se vlastnické právo ani právo domáhat se rozdělení společné věci, právo na zřízení nezbytné cesty a právo na vykoupení reálného břemene.

§ 629

(1) Promlčecí lhůta trvá tři roky. (základní obecná lhůta)

(2) Majetkové právo se promlčí nejpozději uplynutím deseti let ode dne, kdy dospělo, ledaže zákon zvlášť stanoví jinou promlčecí lhůtu.

§ 630

(1) Strany si mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být

uplatněno poprvé, než jakou stanoví zákon, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.

(2) Je-li kratší nebo delší lhůta ujednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k ujednání. Nepřihlíží se ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti.

Pozor: některé speciální výjimky:

např. smlouva o výpůjčce (bezúplatné zapůjčení věci):

§ 2200 Práva půjčitele a vypůjčitele musí být uplatněna do tří měsíců od vrácení věci, jinak je soud nepřizná, namítne-li druhá strana opožděné uplatnění práva.

Uznání dluhu – promlčecí doba 10 let, platí pro oba případy!

§ 2053

Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.

§ 2054

Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

Ty okolnosti faktického uznání dluhu musejí být jednoznačně zjistitelné. Nejčastější případ – částečné plnění dlužníka, kdy pošle třeba polovinu dluhu a dále je zcela pasivní (zejm. nevysvětlí, proč poslal jen polovinu a více ne) v tom, že plnil jen z části.